

PROJECT GROTE GELE KWIKSTAART EN HERINRICHTING VALLEIKANAAL

Dick van Etten

In het artikeltje "De typische Tukker naar Vallei en Eem?" (*de Kruisbek* 2001/2), heeft u kunnen lezen dat wij in de afdeling Amersfoort een project zijn gestart om nestkasten voor de grote gele kwik (*Motacilla cinerea*) op te hangen, in de hoop dat de soort daarin tot broeden komt. De nestkasten hadden we toen al laten maken. We moesten alleen nog toestemming hebben van het Waterschap Vallei & Eem om ze te mogen ophangen.

Zoals we allen weten, lopen veel plannen vaak anders dan je van te voren hebt bedacht. Het was de bedoeling dat de kasten vorig voorjaar al op vijf locaties zouden hangen. Het aanvragen van vergunningen kost echter veel tijd en in verband met de MKZ-crisis was het ook niet mogelijk om de kasten op te hangen. Het gevaar voor verspreiding door een medewerker van de Vogelwacht zou geen goede reclame zijn. We moesten, zoals zo velen, wachten tot we het veld weer in mochten. Daar kwam nog bij dat mijn studie zoveel tijd opslokt dat ik al blij ben als ik een avond of weekend voor mijn gezin heb. Een paar uurtjes vogelen zit er nauwelijks in, laat staan het ophangen van nestkasten.

Het broeden kan beginnen

Zoals er dingen tegen kunnen zitten, zo kunnen er gelukkig ook dingen mee zitten. Jaap van de Berg uit Soest meldde afgelopen winter veel grote gele kwikstaarten op interessante plekken in de omgeving van Soest. Hij bracht onze coördinatiegroep in contact met A. Schoutens, de ecooloog van het Waterschap.

Inmiddels hadden Nick Hoebe en ik op twee locaties vier nestkasten opgehangen. Rond die tijd ontstond ook het contact met R. van Assema, de ecooloog van de gemeente Amersfoort. Daarna raakte het project in een stroomversnelling. Na een vergadering met de coördinatiegroep werd alle medewerking toegezegd.

Momenteel zijn er op zes locaties - vier in de gemeente Soest en twee in de gemeente Amersfoort - twaalf nestkasten geplaatst en zullen er in de loop van het jaar, als het allemaal lukt, nog eens vier locaties - twee in Amersfoort, één in Woudenberg en één in Soest op een plek waar beekherstel plaatsvindt - met acht nestkasten bijkomen. Het plaatsen van de nestkasten in Soest kwam geheel tot stand door de medewerking en het enthousiasme van Jaap van de Berg.

Als alles meezit en we de grote gele kwikstaart hebben kunnen verleiden tot het gebruiken van de nestkasten, kunnen we dit jaar de eerste broedgevallen tegemoet zien. Dan is de "typische Tukker" geen "typische Tukker" meer en is verdere kolonisatie van de regio een stap dichterbij.

Ecologische verbindingszone

Voortvloeiend uit ons contact met het Waterschap en de gemeente wordt de coördinatiegroep soms gevraagd om mee te denken over projecten. Zo kregen we een uitnodiging van projectbureau Pocensus uit Den Helder. Dit bureau heeft de

opdracht gekregen van het Waterschap Vallei & Eem en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amersfoort het Valleikanaal opnieuw in te richten als ecologische verbindingzone. Ons is gevraagd nader van gedachten te wisselen over de invulling van dit project.

De herinrichting vindt plaats vanaf de A28 tot de Eem. Dit stuk is in vier trajecten ingedeeld: A28 - monding Barneveldsebeek; monding Barneveldsebeek - Liendertseweg; Liendertseweg - Holkerweg; Holkerweg - Eem. Degenen die bekend zijn met dit stuk, weten dat het geen groot stiltegebied is of rustige plekken oplevert. Het gaat dwars door woonwijken en er liggen drukke wegen langs.

Het eerste traject maakt nog de meeste kans. Hier denkt men aan een inrichting met poelen en nevengeulen. De stuw bij de monding van de Vossenheuvelbeek moet passeerbaar worden voor vissen en andere diersoorten. Zo ontstaat er een verbinding voor deze soorten met de Helligerbergerbeek.

In het tweede traject is weinig mogelijk. De idee is om de stuw bij de Van Randwijklaan te vervangen door een cascadestuw. Deze bestaat uit stenen en is ook weer goed passeerbaar voor vissen en andere diersoorten.

Bij het derde traject is ook weinig mogelijk. Toch wil men er geleidelijk aflopende oevers aanleggen, evenals bij de spoorbrug.

Het vierde en laatste traject heeft meer mogelijkheden. De stuw bij de Balladelaan is reeds vernieuwd en is nu passerbaar voor vissen. Ook is er een mooie pool aangelegd. Op dat stuk is er ruimte voor nog meer poelen, ondiepe stukken, plasdras oevers, vochtige, matig en betrekkelijk droge grond. Zeer gevarieerd dus.

Doelsoorten

Ecologische verbindingzones zijn bedoeld om het voor bepaalde soorten mogelijk te maken relatief makkelijk van het ene naar het andere natuurgebied te trekken. Door de Provincie en het Waterschap zijn bittervoorn en biermpje (vissen), oranjepipje (vlinder), ringslang, vleermuis en dwergmuis als doelsoorten aangewezen. Helaas staan daar geen vogels bij.

Aangezien wij als Vogelwacht zijn uitgenodigd om van gedachten te wisselen bij deze herinrichting, heb ik zelf enkele doelsoorten toegevoegd. Het zal u niet verbazen dat de grote gele kwikstaart op mijn lijstje staat, en verder de oeverzwaluw en de ijsvogel. Ik heb uitgebreid verslag gedaan hoe het biotoop van de grote gele kwikstaart te verbeteren valt en kopieën van zijn nestkast gegeven. Verder heb ik informatie aangeleverd over hoe je een oeverzwaluw wand kunt plaatsen.

De uitvoering van dit project start in maart 2003 en moet in juni 2004 zijn voltooid. Mocht u in die tijd op de fiets langs het Valleikanaal komen en graafmachines zien, dan weet u waaraan gewerkt wordt. Ik hoop dat ze de voorstellen van onze afdeling meenemen in hun plannen.